

Asia: VN/6617/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Senaatti-kiinteistöt kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollista torjuntaa koskevasta esitysluonnoksesta. Senaatti-kiinteistöjen lausunto on annettu molempien Senaatti-konserniin kuuluvien liikelaitosten, ts. Senaatti-kiinteistöjen ja Puolustuskiinteistöjen, nimissä.

Käsitteiden määrittely

Lakiehdotuksen 5 §:ssä säädettäisiin arviointikeskuksen muusta tiedonsaantioikeudesta. Säännöksen mukaan keskuksella olisi oikeus saada tietoja mm. viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä. Käsitettä ”viranomainen” käytetään myös muualla laissa ja myös erilaisin etuliittein (esim. toimivaltainen viranomainen, lupaviranomainen, valvontaviranomainen).

Senaatti-kiinteistöt kiinnittää huomiota käytettyihin käsitteisiin ja toteaa, että ehdotusta olisi niiden osalta hyvä täydentää määritelmillä, jotta olisi selvää, mitä organisaatioita niillä tässä lakiehdotuksessa tarkoitetaan. Valtion liikelaitokset kuuluvat käsitteen ”viranomainen” piiriin esim. julkisuuslaissa ja tiedonhallintalaissa, mutta eivät useassa muussa laissa. Senaatti-konsernin liikelaitosten tehtävistä on säädetty valtion liikelaitoslaissa (1062/2010, yleislaki) sekä laissa Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä (1018/2020, erityislaki). Senaatti-konsernin liikelaitokset eivät käytä julkista valtaa, mutta osa niiden tehtävistä on katsottu julkisiksi hallintotehtäviksi.

Lausunnon antaminen

Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan keskus voisi pyynnöstä tai oma-aloitteisesti antaa lausunnon julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitetulle hankintayksikölle mainitun lain 81 §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden arviointia varten. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa käytetään esimerkkinä hankintalain 81 §:n 1 momentin kohdissa 3 ja 11 säädettyjä poissulkemisperusteita. Lisäksi säännöksessä todettaisiin, että lausunnon tulisi sisältää tiedot, jotka ovat tarpeellisia sen käyttötarkoituksen kannalta.

Keskuksen antamat lausunnot olisi tarkoitettu osaksi vastaanottavan hankintayksikön suorittamaa tapauskohtaista kokonaisharkintaa, eikä niillä olisi suoria oikeusvaikutuksia. Senaatti-kiinteistöt haluaa korostaa, että lausunnon merkitys ja painoarvo hankintayksikön suorittamassa arvioinnissa on riippuvainen lausunnon tietosisällöstä ja annettavien tietojen kattavuudesta. Hankintayksikkö voi pätevästi vedota esimerkiksi hankintalain 81 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyyn poissulkemisperusteeseen vain, mikäli lausunto sisältää kattavat tiedot kohdassa tarkoitettusta vakavasta virheestä ja hankintayksikkö pystyy tukeutumaan lausuntoon riittävänä näyttönä tällaisen virheen toteen näyttämisestä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että asian ratkaiseva viranomaislainen voisi tarvittaessa liittää lausunnon ratkaisun perusteeksi, mutta vastaavaa ei todeta sellaisten hankintayksikköjen osalta, joita ei pidetä viranomaisina. Hankintayksikköjen tulisi voida tarvittaessa liittää lausunto hankintamenettelyssä tekemänsä, asianosaiselle tiedoksi annettavan päätöksen liitteeksi.

Lausunto voisi ehdotuksen mukaan sisältää keskuksen rekisteriin tallennettuja salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat lausunnon tarkoituksen kannalta välttämättömiä. Lausunnot olisivat kuitenkin asianosaisjulkisia joitakin julkisuuslain 11 §:n perusteella säädettyjä yksittäistapauksia lukuun ottamatta. Senaatti-kiinteistöt korostaa, että voidakseen käyttää lausunnossa annettuja tietoja ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisen perusteena, tiedot tulee voida kirjata hankintalain edellyttämään päätökseen ja antaa tiedoksi asianosaiselle.

Lausunnon antamiselle olisi hyvä säätää suhteellisen lyhyt määräaika, jotta lausunnon odottaminen ei aiheuttaisi viiveitä hankintamenettelyn läpiviennille.

Tietojen luovuttaminen toiminnan suuntaamiseksi

Esityksen 12 §:ssä säädetään keskuksen mahdollisuudesta luovuttaa tietoja mm. hankintayksikölle sen hankintamenettelyjen suuntaamiseksi siten, että tietoa ei käytetä viranomaisen näyttönä tai päätöksen perusteena eikä muulla vastaavalla tavalla siten, että tietoa tai sen lähde voi paljastua yleisölle tai asianosaiselle. Luovutettuja tietoja ei saisi luovuttaa edelleen ilman keskuksen lupaa.

Perustelutekstissä ei tarkemmin kuvata, mitä ”hankintamenettelyn suuntaamisella” tarkoitetaan. Perustelutekstiä olisi tältä osin hyvä täydentää säännöksen tarkoituksen ymmärrettävyyden lisäämiseksi hankintayksiköissä.

12 §:n 2 momentin 5 kohdalla lienee tarkoitettu estää keskuksen luovuttamien tietojen kirjaaminen esim. hankintayksikön hankintamenettelyssä tekemän päätöksen perusteeksi. Yksityiskohtaisissa perusteluissa käsitellään hankintayksikön velvollisuutta huomioida hankintamenettelyn avoimuus ja se, että ”hankintayksiköillä on oikeus saada tieto niiden asemaan kilpailussa vaikuttaneista päätöksistä ja niiden perusteluista”. Kohdassa tarkoitettaneen kuitenkin ehdokkaiden / tarjoajien oikeuksia, eikä hankintayksiköiden. Säännöksen 5 kohdan kiellon sisältö ja perustelutekstissä korostettu hankintamenettelyn avoimuutta koskeva teksti vaikuttavat keskenään erisuuntaisilta. Säännöksen perusteluissa olisi hyvä kuvata, mikä käytötapa ja merkitys hankintayksikölle hankintamenettelyn suuntaamiseksi annetuilla salassa pidettävillä tiedoilla olisi käytännössä, jos hankintayksikkö ei voi käyttää tietoja esim. perusteena ehdokkaita ja tarjoajia koskevassa päätöksenteossaan.

Muu tietojen luovuttaminen

Senaatti-kiinteistöt täyttää laissa yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriösietokyvyn parantamisesta (310/2025) tarkoitetun ns. kriittisen toimijan määritelmän ja tulee lain soveltamisalaan valtiovarainministeriön erillisellä päätöksellä. Liikelaitoksella olisi ehdotuksen mukaan siten oikeus saada tietoja arviointikeskukselta lain 14 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen. Liikelaitos voi toimia hankintayksikkönä ja toteuttaa hankintoja myös kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen tai häiriönsietokyvyn parantamiseen liittyvän tehtävänsä suorittamiseksi. Perusteluissa olisi hyvä kuvata, tapahtuisiko tietojen luovuttaminen liikelaitokselle tällöin ensisijaisesti lain 10 §:n säännösten mukaisesti ja noudattaen kyseisessä säännöksessä lausunnon sisällölle säädettyjä vaatimuksia vai lain 14 §:n perusteella, jossa säännöksessä tiedoille ei ole asetettu vastaavia sisältövaatimuksia ja niiden käytettävyys hankintamenettelyssä on heikompi.

Vuorialho lina
Senaatti-kiinteistöt